

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXVI. Casus notabiles ex dictis superiori capite deciduntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

tionem, etiam dum Pontifex, eo non tacito, eam adhuc concessisset, tamen si difficilius. cap. si motu proprio de præbendis lib. 6. Dum verò per simplicitatem, vel ignorantiam tacetur id quod de jure vel stylo non debet exprimi, tacetur ex ignorantia iusta; ideòque subreptio ex ea proveniens non vitiat dispensationem, licet eo expresso Pontifex difficilius dispensasset. Ita ille n. 69. cum Glossa, Calderino, Felino, & Canonistis passim, quibus in hac materia dispensationum, juris humani, magis quam Theologis credendum: cum materia ista magis ad ipsos spectet; utpote pendens ex sacrorum Canonum peritia.

297 Cum iidem etiam n. 10. & seqq. ibidem generatim ait, subreptionem dolosam, seu procedentem ex fraude, vel malitia, non ex simplicitate, vel ignorantia, in totum vitare rescriptum, si subreptio sit circa ea quæ tangunt substantiam vel formam rescripti, etiamsi subreptio non fuerit causa inductiva, seu motiva totius rescripti, sed partis dumtaxat; imò etiamsi Pontifex rescriptum, seu dispensationem aliàs concessisset, inquit n. 17. & 33.

Subreptio verò non dolosa non vitiat rescriptum in totum, sed eam tantum partem, cujus fuit causa (vel inductiva, vel impulsiva, juxta supra dicta) ibidem n. 24.

CAPUT XXXVI.

Casus notabiles ex dictis superiori capite deciduntur.

298 Collige 1°. nullam esse dispensationem, si Oratores dixerint se conjunctos quarto consanguinitatis, vel affinitatis gradu, cum tertio se contingerent, sive dolo id dixerint, sive ex probabili ignorantia facti. Quia ejusmodi ignorantia excusare potest à culpa, sed efficere nequit, ut super tertio gradu dispensatio concessa fuerit, super quo ne quidem petita fuit. Ita Doctores communiter. Et certè stylus Romanæ Curia: vult exprimi proximior consanguinitatis, vel affinitatis gradum, sub pœna nullitatis. Nec mirum, quia quò gradus est proximior stipiti, gratiam reddit majorem, difficilioremque, ad quam proinde causa gravior requiratur.

299 Collige 2°. dispensationem esse nullam, si (dum duo invicem juncti sunt inæqualibus gradibus, ex duplici stipite, v. g. in secundo ex uno, & tertio ex altero stipite) solum expresserint gradum remotiorem. Ita etiam Doctores communiter. Patetque ex eo quòd isti solum petierint, solum proinde obtinuerint dispensationem in uno consanguinitatis impedimento, cum reverà innodati essent duplici impedimento. Quoties verò plura impedimenta, etiam unius generis, concurrunt, debent sigillatim in eadem petitione exprimi, sub pœna nullitatis, ut habet stylus Curia:, docentque Sanchez, Pe-

rez, Bassilius, Pontius, Rota Romana, & Doctores passim contra Henriquez, Rodriguez, Texedam, & quosdam alios. Et ideò Urbanus VIII. in litteris sub forma Brevis anno 1624. datis ad Officialem Voletanum, nullum declaravit matrimonium duorum, ex indulto ejusdem Pontificis contractum, qui in petitione solum expresserant tertium gradum, cum noscent se etiam in secundo gradu junctos. Sic refert Barboza in suis decisionibus l. 1. voto 3.

Dixi, in eadem petitione: dum enim 300 plura impedimenta concurrunt, secundum stylum Curia:, non sufficit exprimere unum in una petitione, alterum in altera, diverso tempore unum sine altero exprimendo. Ita Doctores communiter contra Navarrum, Henriquez, Rodriguez, Vegam, Petrum Ledesmam, & Salas. Quorum sententiam improbabilem cenfet Diana p. 1. tract. 10. resol. 39. & p. 10. tract. 11. resol. 44. in fine. Hoc enim pacto utraque dispensatio sic postulatur, & impetratur, quasi unum dumtaxat impedimentum tempore impetratae dispensationis subesset; cum tamen duo reverà intercederent, quæ si simul exponerentur, nulla fortasse dispensatio concederetur: eò quòd dum simul concurrunt, unum quasi vinculum fortius, & difficilioris solutionis constituent.

Collige 3°. dispensationem adhuc esse nul- 301 lam, si dum duo intercedunt impedimenta diversa, majus exprimitur, tacito minori, super quo facilè dispensatur; tamen si super eo Pontifex dispensasset, si utrumque expressum fuisset. Quia equidem dispensatio super minori concessa non fuit; utpote non postulata.

Collige 4°. cum Pyrrho Corrado (contra 302 Perez & Tamburinum) obesse valori dispensationis, si per errorem scribas te esse consanguineum sponsæ tuæ in secundo gradu, cum sis solum in tertio; vel si per errorem scripseris tertium gradum consanguinitatis, pro tertio gradu affinitatis. Quia cum non postulaveris dispensationem super impedimento quo es innodatus, sed super alio (licet majori) quo non es innodatus, non es dispensatus super impedimento, quo reverà es innodatus. Quamvis enim Pontifex facilè dispensasset in tertio, quàm in secundo, vel facilè in tertio gradu affinitatis, quàm in tertio consanguinitatis, si impedimentum secundum rei veritatem propositum fuisset. Hic & nunc tibi non prodest. Quia equidem non dispensavit, eò quòd ipsi propositum non fuit.

Collige 5°. obesse etiam valori dispen- 303 sationis, si quis, obtentà semel dispensatione super impedimento criminis, in idem reincidat, & dispensationem iteratè petat, non factà mentione prioris dispensationis. Cum enim mentio prioris dispensationis de jure fieri debeat L. 3. Cod. de Episcopali au-

audientia, subticentia illius, est subticentia ejus quod de jure debet exprimi. Igitur secunda dispensatio subreptitia est, & nulla. Ita Doctores communiter.

304 An idem dicendum, quoties dispensatio, in eadem materia, prius obtenta fuit? Respondeo affirmative, quandocumque prudenter conjicitur, Principem vel non concessurum, vel difficilius concessurum secundam, si recordaretur primam concessisse. Quia omne tacitum, quo expresso Princeps gratiam vel non concessisset, vel difficilius concessisset, secundum jura & Doctores apud Fagnanum supra, reddit rescriptum subreptitium, & nullum. Qui etiam ad cap. *quoniam* de Constitut. n. 8. generatim affirmat, atque ex variis juribus probat, in litteris, seu rescriptis gratiæ, nisi secunda faciant mentionem de primis, esse ipso jure nullas.

305 Collige 6°. quod nulla sit dispensatio super matrimonio contrahendo inter cognatos vel affines, in cujus petitione expressus non fuit incestus prævius, si inter ipsos intervenerit. Quia de stylo Romanæ Curiaæ necessario exprimendus est, tametsi cum ignorantia impedimenti commissus. Quod si cum scientia commissus fuerit, non sufficit simpliciter exprimere incestum, sed necesse est exprimere, quod commissus fuerit cum scientia impedimenti, addendo etiam, quod taliter commissus non fuerit spe facilius consequendæ dispensationis. Si enim hac spe commissus fuisset, id ipsum quoque exprimendum foret. Nec enim solet tunc concedi dispensatio, ne hac spe homines alliciantur ad peccandum. Et ideo dispensatio, juxta stylum Curiaæ, non intelligitur concessa, nisi sub hac conditione: modo incestus non sit commissus spe facilius consequendæ dispensationis. Pro cujus majori certitudine per litteras dispensationis injungitur delegato, ut ad dispensandum non procedat, nisi recepto ab Oratoribus juramento, quod sub spe habendæ facilius dispensationis incestum hunc non commiserint.

306 Collige 7°. ut dispensatio super cognatione spirituali valida sit, exprimendum esse unde hæc cognatio orta sit. Si enim inter Oratores intercederet filiatione spiritualis, eò quod alter alterum de sacro fonte levasset, longè difficilior esset dispensatio, quam si sola inter ipsos spiritualis compaternitas intercederet. Imò non solent Pontifices super filiatione spirituali dispensare: quia id existimant indecorum ac scandalosum. Cumque tempore Gregorii XIII. eam, casu occurrente, Congregatio annuendam censuisset, Gregorius XIII. annuere noluit, prout videre est apud Fagnanum ad cap. fin. de cognat. spirituali, ubi addit quidem *post tempora Gregorii XIII. in ea aliquando, ob dotis incompetentiam, dispensatum fuisse; non tamen... quod aliquando factum est, sed quod*

fieri debet, est spectandum, inquit Fagnanus ibidem.

In postulatione etiam dispensationis, super impedimento cognationis spiritualis, incestus prævius, si fuerit, exprimendus est. Sic enim de stylo Curiaæ notoriè receptum tollatur Pyrrhus Corradus l. 8. dispensat. A. post. c. 8.

308 Collige 8°. quod ut dispensatio super matrimonio, cum impedimento dirimente nulliter contracto, valida sit, si cum conscientia impedimenti contractum fuerit, istius scientiæ mentio necessario faciendæ sit. Et si cum eadem scientia non solum contractum, sed & consummatum fuerit, id etiam sub pena nullitatis exprimendum est. Nec omitenda expressio, quod ignoranter contractum fuerit, neglectis solemnitatibus in contrahendo matrimonio requisitis, si reverà neglectæ fuerint. Quia in triplici illo casu, vel nulla, vel difficilior esse debet dispensatio, secundum Tridentinum sess. 24. c. 5. Ait enim: *Siquis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere presumpserit, separetur, & spe dispensationis consequendæ caveat; idque in eo multò magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit. Quod si ignoranter id fecerit, si quidem solemnitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subiciatur penis. Non enim dignus est qui Ecclesie benignitatem experiantur, cuius fabulosa præcepta temerè contempserit. Si vero solemnitatibus adhibitis impedimentum aliquod postea subesse cognoscatur, cuius ille probabilem ignorantiam habuit, tunc facilius cum eo, & gratis dispensari poterit.*

Et ideo Pontifices, Concilii Tridentini 309 Decreto se conformantes, cum iis qui scienter cum impedimento dirimente contraxerunt, non nisi summa cum difficultate dispensant: eò quod ipsos judicant tali dispensatione indignos; & quia facilitas dispensandi causam tribueret delinquendi. Quapropter Clemens VII. apud Corradum ubi supra c. 3. decrevit, quod imposterum cum illis, etiam si consummaverint, non intenderet dispensare, sed illos, scandalis quæ oriiri posse formidarentur, minimè attentis, omnino separari mandabit. Similiter Paulus IV. (apud eundem ibidem.) *Dispensatio ejusmodi ex prætextu prædicto (gravium utique scandalorum ex divortio) etiam si proles ex matrimonio sic contracto subsequa fuerit, nullatenus, sed solum ex causa urgentissima, pro bono publico, & à jure considerata, per nos tantum, & non alium approbanda, conceditur... quod nobis licere non patimur, nostris Successoribus indicantes.*

310 Collige 9°. regulariter non valere dispensationem in forma pauperum nuncupatam, nisi postulantes verè sint pauperes, deque labore, & industria sua tantum viventes. Quia tenor rescripti, quo talis dispensatio conceditur, juxta stylum Curiaæ (cui Pon-

tifex se conformare praesumitur) talis esse consuevit: *Tuum & Cajam praeclitos, qui pauperes & miserabiles existunt, & ex labore & industria sua tantum vivunt, &c.* Igitur dispensatio in forma pauperum regulariter non conceditur, nisi talibus pauperibus, non autem honestis, & mediocres reditus habentibus, quibus honeste familiam suam, saltem cum aliquo labore, ac industria sustentant. Paupertas vero ab utraque parte allegari, & in utraque verificari debet. Quia sic exigit stylus Romanae Curiae, quae numquam aliter dispensat. Unde cum in aliqua Nuntiatura aliquando dispensatum fuisset, non attentam qualitate divitiarum alterius contrahentis, sed tantummodo paupertate unius illorum, Innocentius X. per litteras circulares, de hoc gravissime conquestus, omnibus Nuntiis suis significari voluit, ab ipsis dispensari non posse in huiusmodi casibus. Sic a quodam styli Nuntiaturae Lucernensis peritissimo sibi rescriptum fatetur Gobat in Theol. experiment. de Sacram. tr. 9. n. 666. Quietiam n. 660. addit, quod cum Nuntius quidam dispensasset cum duobus rusticis, tanquam pauperibus, quorum unus habebat in bonis immobilibus quatuor millia scutorum, altera mille, uterque tamen rusticanos labores obibat. Re ad Curiam Romanam delata, inde acceptum est responsum, tales habendos non esse pro pauperibus.

311 Putat quidem Gobat n. 656. feminam habendam pro sufficienter paupere, in ordine ad dispensationem in forma pauperum, quae non habet tantam dotem, quanta consuevit exigi, ad habendum virum paris conditionis extra cognationem, & affinitatem suam. Sed incompetentiam dotis ipsemet stylus Romanae Curiae distinguit a paupertate: cum inter reliquas formas, quibus committere solet dispensationem in forma pauperum, ipsemet Gobat n. 662. referat hanc: *Cum eisdem, si verè pauperes, & Catholici sint, & rationabilis aliqua causa intercedat, v. g. dotis minus competentis, etiam dispenses.* Eadem distinctio fit in Brevi Innocentii X. quod refert n. 587.

312 Collige 10°. dispensationem super voto castitatis, in ordine ad matrimonium ineundum, regulariter non valere, nisi dum moralis impossibilitas servandi castitatem verificatur in eo qui vovit. Cum causa, ob quam concedi solet talis dispensatio, in rescripto allegari soleat hæc: *Quod Orator ita stimulis carnis agitur, ut continentiam servare non speret, ac propterea matrimonium contrahere desideret.* Moraliter vero impossibilitas illa non verificatur in stimulis illis agitato, qui neglexit media ad servandam castitatem ab eo adhibenda, cujusmodi sunt frequentia orationis, ad impetrandum continentiae donum, vitatio occasionum, corporis macerationes, ad corpus spiritui subjiciendum, &c. Neque enim verè dicitur impotens ad servandam

castitatem, qui per media ad id ordinata, castè vivere posset, si vellet; sed ideo efficaciter non vult, quia media ad id necessaria adhibere non vult. Cum talis potius dicendus sit volens servare castitatem, quam impotens ad eam servandam.

Collige 11°. dispensationem subreptitiam, nullamque esse, quando in supplica adfertur unica illius causa, eaque falsa. Et idem est si duae, una vera, & altera falsa, sic tamen ut quaelibet ad dispensationem insufficientis sit. Quod si ex pluribus causis sufficientibus unica sit vera, eaque taliter sufficiens, ut Pontifex ob eam solam dispensare soleat, valet dispensatio. Quia plures causae ejusmodi, licet copulativè allegatae, disjunctivè movere solent Pontificem, juxta cap. *Jam dudum* de praebend. ubi dicitur quod *quando plura copulativè narrantur, quae de jure necessaria non sunt, copulativa in disjunctivam resolvitur.* Plurium verò causarum, disjunctivè se habentium, sufficit alteram esse veram, ut rescriptum non censeatur subreptitium. cap. *inter ceteras* de rescript.

314 Quod si in supplica allegatum sit, feminam, defectu dotis, mansuram in nuptam, nisi cum ea dispenseretur, & verificetur quidem ipsam mansuram in nuptam, non tamen defectu dotis, sed ob aliam causam, v. g. infamiam, deformitatem, grandaeam aetatem, &c. probabile est, validam fore dispensationem: utpote cujus causa finalis est, ne femina alioqui maneat innopta. Quod dum verificatur, parum referre videtur an id proveniat ex defectu dotis, an alia ex causa. Quia verificatur eadem causa finalis. Neque enim defectus dotis in supplica allegatus fuit tanquam causa finalis, sed tanquam movens Pontificem ut credat causam finalem subsistere, feminam utique mansuram in nuptam. Quod cum sit verum, causa finalis allegata in supplica, vera est, non falsa. Ita cum aliis Diana p. 10. tr. 11. resol. 42.

An autem valida sit dispensatio, in cujus rescripto Pontifex erravit in nomine personae cum qua dispensavit, v. g. exprimendo nomen Petri, pro nomine Pauli? Respondeo cum communi affirmativè. Quia satis constat voluntatem Pontificis esse dispensare cum supplicante, sive eo pro quo supplicatum est, quidquid sit de ejus nomine: nomina quippe significandorum hominum gratià reperta sunt, qui si alio quolibet modo intelligantur, nihil interest. Instit. de legat. §. *si quis in nomine.*

316 Similiter arbitrator Ordinarium supplicantis, sive ejus pro quo supplicatum est, valide dispensare, dum Pontifex in rescripto erravit, ponendo v. g. Episcopum, vel Officium Atrebatensem, pro Cameracensi. Quia ex ordinario stylo satis constat, voluntatem Pontificis esse, ut Ordinarius supplicantis, vel ejus pro quo supplicatum est, dispenseret, sive

sive Ordinarius ille sit Cameracensis, sive Atrebatensis. Deinde ratio, quæ probat Ordinarium validè dispensare dum erratum est in nomine supplicantis, similiter probat ipsum validè dispensare dum erratum est in nomine ipsius Ordinarii. Quia sicut ibi, sic hic parum est de nomine, dum aliunde Ordinarius sufficienter intelligitur. Ita Salas, Amicus, Bonacina, Portellus, Pontius, Sanctarellus, & alii contra Sanchez, Perez, Villalobos, &c.

317 Collige 12°. statum aliquem, seu matrimoniale, seu Ecclesiasticum, mediante dispensatione, non facile assumendum. Si enim reverà non subsit causa Deo probata, verendum, ne dum status Ecclesiasticus vel matrimonialis, contra canonicas regulas, ipso inspirante conditas, assumitur, Spiritus sanctus, cujus regulæ temerè negliguntur, subtrahat grâtiâs, & benedictiones statui illi ritè obeundo necessarias.

318 Enimverò, sola utilitas aut necessitas Ecclesiæ, ex dictis præcedenti capite, causa est ad id sufficiens, Deoque probata. Se verò Ecclesiæ adeò utilem vel necessarium existimare, ut contra ordinarias Ecclesiæ regulas ad statum Ecclesiasticum dispensativè ascendere debeat, periculo præsumptionis non vacat; præsertim cum extraordinaria divinæ vocationis indicia necessaria sint, ut (non obstantibus ordinariis signis non vocationis, ob canonicum impedimentum, Ecclesiæ divinitus inspiratum) prudenter judicet se hic & nunc vocatum. Unde S. Bernardus (occasione ordinationis S. Malachie, ante ætatem tunc temporis requisitam) *Siquid* (ait in vita Malach. c. 3.) *preter Canonum formam processisse videtur, donandum sanè, tum zelo ordinantis, tum meritis ordinati. Ego verò nec in sancto redarguendum, nec usurpandum consulo ei qui sanctus non fuerit.*

319 Sed & ad statum matrimoniale, mediante dispensatione, contra Ecclesiasticas regulas licitè assumendum, non solum requiritur causa reverà sufficiens (de qua sibi homines sæpissimè blandiuntur) sed & tam multa ad validam dispensationem, juxta modernum Curie stylum, necessaria sunt, ut omnia rariùs verificentur, quàm multi putent; ac per consequens matrimonia illa sæpius Deo probata non sint. Quod & non rarè infaustus eorum exitus ostendit. Quæ omnia quisquis ad stateram justam appenderit, dicit fortassè cum Cantipratano l. 1. de Apib. c. 19. n. 9. *Quis sapiens erit, & sibi super dispensatione aliqua blandiatur?*

CAPUT XXXVII.

Etiâ per privilegium humanæ legis obligatio relaxatur.

320 **P**atet ex definitione privilegii: *Privilegium est constans & durabilis gratia, ali-*
Tom. II.

cui persona, vel partis Communitatis concessa, contra vel præter jus commune.

Dicitur 1°. *constans & durabilis gratia.* 321
Quia in eo differt à dispensatione, quod hæc regulariter fit ad unum, vel paucos actus, vel certè ad modicum tempus; privilegium autem ad plures actus, & ad multum tempus, in quo imitatur naturam legis. Nec mirum, quia est lex quædam privata. can. *privilegium* dist. 3.

Dicitur 2°. *alicui persona, vel parti Communitatis,* ad distinctionem legis communis, quæ toti Communitati fertur.

Dicitur 3°. *contra vel præter jus commune.* 323
Quia, ut benè Fagnanus ad cap. *olim* de verbor. signific. ubi scriptum est jus commune, à quo Princeps aliquem eximit, exemptio ista propriè est privilegium. Et ita sumitur in toto titulo de privilegiis. Patet ergo, per privilegium juris, seu legis communis, obligationem plerumque relaxari. Nec tamen privilegium semper est exemptio à jure communi: quia non semper supponit jus commune jam esse scriptum, sed aliquando ab initio conceditur, nondum scripto seu condito jure, seu lege communi, ut cum ab initio Princeps aliquibus concedit jus aliquod, quod non concedit omnibus. Ideò ergo privilegium non semper est contra, sed aliquando præter jus commune. Unde

Privilegium dividitur 1°. in privilegium 324
contra jus, & privilegium præter jus. Istud non derogat juri communi, & amplè est interpretandum. Illud verò derogat juri communi, ab eoque eximit alios præ aliis. Et ideò Doctores passim illud reputant odiosum (quia omnis recessus à jure communi, est odiosus. cap. 1. & 2. de fil. Præsb. l. 6. & cap. *cum dilecto* de consanguin. & affinit.) ac per consequens strictè interpretandum, juxta illud, *odia restringenda.* Quod tamen Sylvester, Tiraquellus, Suarez, & alii communiter dicunt non procedere in privilegiis, quæ contra jus concessa sunt in favorem causæ piæ, ut privilegium canonis *si quis suadente* in favorem Ordinis Clericalis, & privilegia Religiosorum, quæ privilegiatissima vocat noster Lezana consulto 40. n. 102. quia (præterquam quòd summa ratio est, quæ pro Religione facit. l. *sunt persona* ff. de relig. & sumpt. funer.) privilegia Religiosorum remuneratoria sunt, utpote Religionibus concessa, propter earum merita, seu obsequia spiritualia, reddita Ecclesiæ, ut Pontifices in Bullis suis sæpè declarant. Sunt igitur concessa in favorem causæ piæ: ideòque ampliari debent, tamquam favorabilia (cum favendum sit pietati) non restringi ut odiosa. Nisi cedant in præjudicium tertii: tunc enim odiosa censentur. Rota Romana divers. decis. 432. p. 1. Menochius de recuper. possess. remed. 4. n. 38. Si tamen verba privilegii sint clara, tunc fit lata eorum interpretatio, etiam in præjudicium tertii, quæ